

**Став Европске мреже омбудсмана за децу (ЕНОЦ)
„Обустављање притварања деце у имиграционе сврхе“
Усвојен на 23. Генералној скупштини ЕНОЦ 27. септембра 2019,
Белфаст**

„Имиграциони притвор деце треба забранити и то се никад не сме догађати, чак ни као крајње средство!“

Европска мрежа омбудсмана за децу (ЕНОЦ) је више пута и изричито изразила противљење било којем облику притварања деце на основу њиховог имиграционог статуса¹, јер то представља кршење различитих дечјих права заштићених међународним правом (нарочито чл. 2, 3, и 37 Конвенције о правима детета и Европска конвенција о људским правима, чл. 3 и 5). Тренутно законодавство ЕУ² дозвољава притварање „само као крајњу меру и након што је утврђено да се друге мање присилне мере не могу ефикасно применити. Малолетници без пратње биће притворени само у изузетним околностима”. Принцип „крајње мере” који се тиче имиграционог притвора деце, такође је укључен у међународне правне текстове и декларације, попут „Њујоршке декларације за избеглице и имигранте” УН³. Међутим, пракса је показала да упркос одредбама о „изузетној“ употреби притвора, деца мигранти⁴ се у многим државама рутински стављају у притвор, иако се тврди да је то урађено као крајња мера. Као што су приметила многа међународна тела за људска права, попут Парламентарне скупштине Савета Европе⁵, која је покренула кампању да се обустави имиграциони притвор деце, „десетине хиљада деце миграната још увек завршавају у притвору сваке године. Таква пракса је супротна најбољим интересима детета и представља јасно и недвосмислено кршење права детета”.

Термин „крајња мера“ имплицира као да су владе, које настављају да затварају децу због њиховог имиграционог статуса, исцрпеле све друге алтернативне могућности. Штавише, то имплицира да је имиграциони притвор деце прихватљива пракса, и поред доступних, приступачних, ефикасних и хуманијих алтернатива. Употреба термина „крајња мера“ у пракси омогућава владама да користе имиграциони притвор као први избор приликом спровођења политике управљања границама.

Ми, чланови ЕНОЦ, изражавамо озбиљну забринутост због још увек широко распрострањене праксе притварања деце због њиховог имиграционог статуса, под окриљем „крајње мере“ као изговора. Стога,

¹ Препоруке ЕНОЦ „Обезбеђивање и заштита права деце у покрету: Изазов социјалне инклузије”, 2017, „Деца у покрету: Деца на првом месту”, 2013, „Став о ЕУ директиви о враћању”, 2008, „Обавезе држава у вези са децом без пратње”, 2006. Термин „имиграциони притвор” користи се за било који облик лишавања слободе наметнут деци у вези са њиховим имиграционим статусом

² Директива 2013/33/ЕУ Европског парламента и Европског савета

³ Резолуција коју је Генерална скупштина УН усвојила 19.9.2016.

⁴ Термин „деца мигранти” се овде користи за сву децу која се крећу из једне земље у другу, у пратњи чланова њихових породица или не, која траже међународну заштиту или не.

⁵ Резолуција 2020 Парламентарне скупштине Савета Европе (2014) „Алтернативе имиграционом притварању деце”

А. Подсећамо на наводе међународних институција за људска права које кажу да је имиграционо притварање деце увек у супротности са најбољим интересима детета (као што је предвиђено чланом 3 Конвенције о правима детета), да је произвољно и да представља кршење људских права детета, нарочито:

- Заједнички општи коментар бр. 4 (2017) Одбора за заштиту права свих радника миграната и чланова њихових породица и Општи коментар бр. 23 (2017) Комитета за права детета, о државним обавезама у вези са људским правима деце у контексту међународне миграције у земљама порекла, транзита, одредишта и повратка, који наводе да: „... Могућност притварања деце као крајње мере, која се може применити у другим контекстима, као што је малолетничко кривично правосуђе, није примењива у имиграционом поступку јер би то било у супротности са принципом најбољег интереса детета и правом на развој” и „Било која врста имиграционог притвора деце треба да буде забрањена законом и таква забрана треба у потпуности да се спроведе у пракси”;
- Резолуцију 2020 Парламентарне скупштине Савета Европе (ПАЦЕ, 2014), којом се позивају државе чланице: „...да признају да никада није у најбољем интересу детета да оно буде притворено на основу њиховог или имиграционог статуса њихових родитеља; да уведу забрану притварања деце из имиграционих разлога у законодавство, ако то још није учињено, и да обезбеде њену пуну примену у пракси; да се уздрже од смештања деце без пратње или деце раздвојене од родитеља у административни притвор....”;
- Пресуде Европског суда за људска права⁶, у којима је Суд, након разматрања услова притвора деце миграната, у појединим случајевима, изразио мишљење да најбољи интерес детета није био разматран и да притвор представља нечовечно и понижавајуће поступање и/или кршење права деце на слободу и безбедност и, према томе, да је у супротности са Европском конвенцијом о људским правима;
- Став Специјалног известиоца УНХРЦ за мучење и друге окрутне, нечовечне или понижавајуће поступке или кажњавање⁷, који наводи да: „...лишавање деце слободе на основу њиховог или миграционог статуса њихових родитеља никада није у најбољем интересу детета, прекорачује захтев неопходности, постаје грубо непропорционално и може представљати сурово, нечовечно или понижавајуће поступање према деци мигрантима”.

В. Наглашавамо чињеницу да, према међународним истраживањима⁸, притвор може имати веома тешке краткорочне и дугорочне последице по здравље и развој деце, конкретно:

⁶ Сажето у информативним листовима Ев. суда за људска права о малолетницима мигрантима без пратње, 2019. и о малолетницима с пратњом, 2018.

https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Unaccompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf

https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Accompanied_migrant_minors_detention_ENG.pdf

⁷ Савет за људска права Генералне скупштине УН, Извештај специјалног известиоца о мучењу и другим окрутним, нечовечним или понижавајућим поступцима или кажњавању, А/ХРЦ/22/53, од 5. марта 2013. став 80.

⁸ Видети «Студију праксе имиграционог притвора и коришћења алтернатива имиграционом притварању деце» укључујући библиографију, Одбор ПАЦЕ-а за миграције, избеглице и расељена лица, 2017.

- да је штетни утицај притвора на здравље (ментално и физичко), развој и добробит деце доказан у бројним случајевима, чак и када је притварање временски врло ограничено и кад се обавља у релативно хуманим условима;
- да су деца мигранти у притвору у већем ризику и заправо чешће пате од стреса, напетости, депресије и анксиозности и често имају симптоме сличне посттрауматском стресном поремећају (ПТСП), попут несанице, ноћних мора и енурезе. Деца могу да изразе осећај безнађа и фрустрације кроз насиље према другима и себи. Истраживање је такође показало да су таква деца изложена већем ризику од самоубиства, покушаја самоубиства, самоповређивања, менталних болести и проблема у развоју, као што су проблеми са везивањем за друге особе;
- да притвор такође има значајан утицај на образовање деце. У многим земљама деца не стичу образовање током притвора или образовање које добију није инклузивно или је недовољно. Врло мало пажње се посвећује њиховим културним и рекреативним активностима;
- да је приступ здравственој заштити и здравственим стручњацима такође проблематичан у многим случајевима.

С. Налазећи да постоји неколико алтернативних опција да се обезбеди одговарајући смештај и подршка деци мигрантима, током фазе доласка, или када их власти уоче без потребних докумената или само без пратње, или - у случају повратка - током периода пре њиховог одласка, то може омогућити владама да испуне националне и/или регионалне безбедносне интересе и обезбеде испуњење најбољих интереса детета, како се захтева према међународном праву.

Ово је јасно приказано у извештају ПАЦЕ „Алтернативе имиграционом притвору деце” (2014) и у истраживању Међународне притворске коалиције, кроз које је показано да се исплативе и поуздане алтернативе притвору, где се деца не одвајају од родитеља и где је малолетницима без пратње обезбеђено сигурно социјално окружење, тренутно користе у разним окружењима и откривено је да су од користи и низу других заинтересованих актера који се баве овом облашћу политике⁹.

Ми, чланови ЕНОЦ¹⁰, позивамо владе европских држава да у своје законодавство уведу потпуну забрану притварања деце из имиграционих разлога, да у потпуности елиминирају праксу лишавања деце миграната слободе, да ојачају релевантне механизме праћења, као и да широко промовишу и подрже одговарајуће алтернативне мере притвору, прилагођене деци.

⁹ «Постоје алтернативе», Приручник за спречавање непотребног имиграционог притвора, Међународна притворска коалиција, 2011.

¹⁰ Овај документ је настао уз пуну консултацију са свим чланицама ЕНОЦ и уз стручну подршку Џорџа Москоса, бившег омбудсмана за децу Грчке, на чему смо веома захвални.

ENOC

Европска мрежа Омбудсмана за децу

Ова изјава суфинансирана је кроз програм „Права, једнакост и грађанство” Европске уније (РЕЦ 2014-2020). Садржај ове публикације представља само ставове ЕНОЦ и њена је искључива одговорност. Европска комисија не прихвата никакву одговорност за коришћење информација које публикација садржи.